

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут людини
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи _____ (О. Б. Жильцов)
«01» _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Розлади аутистичного спектра як вид дизонтогенезу»

для студентів

спеціальності	016 Спеціальна освіта (шифр і назва спеціальності (тей))
освітнього рівня	першого (бакалаврського) (назва освітнього рівня, ОКР)
освітньої програми	016.00.01 Логопедія (шифр і назва освітньої програми)
спеціалізації (за наявності)	<u>Психолого-педагогічна допомога дітям з аутизмом</u> (назва спеціалізації)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0335/20
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 2020 р.

Київ – 2020

Розробник:

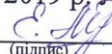
Скрипник Тетяна Вікторівна, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Викладач:

Скрипник Тетяна Вікторівна, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол від 28.08. 2019 р. № 8

Завідувач кафедри (О.В. Мартинчук)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 016.00.01 Логопедія)
(назва освітньої програми)

28.09. 2019 р.

Керівник освітньої програми (О. В. Мартинчук)
(підпис)

Робочу програму перевірено

02.09. 2019 р.

Заступник директора (Р.О. Павлюк)
(підпис)

Пролонговано:

на 2020 /2021 н.р. Мартинчук О.В. «27» серпня 2020 р.
Протокол № 13
(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__»____ 20__ р.
Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__»____ 20__ р.
Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__»____ 20__ р.
Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	заочна
Розлади аутистичного спектра як вид дизонтогенезу		
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	3	-
Семестр	5	-
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	-
Аудиторні	56	-
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	30	-
Самостійна робота	26	-
Форма семестрового контролю	Екзамен	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формувати у студентів систему знань та умінь у сфері організації системної допомоги дітям з РАС та їхнім родинам.

Завдання:

- формувати загальні компетентності: світоглядну, громадянську, комунікативну, міжособистісну взаємодію, інформаційно-комунікаційну, креативну, аналітичну, самоосвітню;
- формувати фахові компетентності: організаційну, теоретико-методологічну, психолого-педагогічну, методичну, спеціально-педагогічну, спеціально-методичну, проектувальну, консультативну;
- забезпечити набуття практичних навичок при формуванні фахової компетентності щодо визначення та формулювання стратегії підтримки та допомоги дітям з РАС.

3. Результати навчання за дисципліною:

- знати і розуміти теоретичні засади науки про аутизм: теорії, концепції, принципи, ключові поняття;
- знати теоретичні підходи до розуміння сутності аутизму;
- знати міжнародну і вітчизняну практику організації допомоги дітям з аутизмом та їхнім родинам;
- уміти формулювати ідеї щодо розкриття ресурсів дітей з РАС, віри у їхні можливості та максимального залучення до участі в освітньому процесі та житті соціуму;
- знати і розуміти особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з РАС в умовах інклюзивного освітнього середовища;
- знати і розуміти процес оцінки особливих потреб у контексті переходу від медичної до соціально-інклюзивної моделі в освіті;
- уміти планувати, організовувати і реалізовувати первинне оцінювання розвитку і особливих потреб дитини з РАС;
- знати і розуміти особливості організації освітнього процесу в інклюзивному закладі освіти.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Історія науки про аутизм							
Тема 1. Виокремлення аутизму як самостійного виду дизонтогенезу Л. Каннера та Г. Аспергера	6	2	2	-	-	-	2
Тема 2. Трансформація уявлення про сутність аутизму та його види	6	2	-	2	-	-	2
Тема 3. Сучасне уявлення про розлади аутистичного спектра	6	2	2	-	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	20	6	4	2	-	-	6
Змістовий модуль 2. Зміст та особливості діагностичних процедур для обстеження дітей з РАС							
Тема 4. Діагностичні критерії для визначення РАС	6	2	2	-	-	-	2
Тема 5. Скринінгова діагностика аутизму. Розпізнання ознак РАС у дітей раннього віку	6	2	-	2	-	-	2
Тема 6. Порядок встановлення діагнозу дитині з РАС; поглиблене вивчення стану її розвитку	6	2	2	-	-	-	2
Тема 7. Аутизм серед подібних порушень розвитку	6	2	-	2			2
Модульний контроль	2						
Разом	26	8	4	4	-	-	8
Змістовий модуль 3. Організація професійної допомоги дітям з РАС та їхнім родинам							
Тема 8. Шляхи налагодження партнерства між фахівцями та батьками аутичної дитини з урахуванням внутрішньо-родинної ситуації дитини	4	2	2	-	-	-	-
Тема 9. Методи дієвого впливу на стан розвитку дітей з аутизмом	6	2	-	2	-	-	2
Тема 10. Напрями системної допомоги дитині з РАС та чинники її успіху	6	2	-	2	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	18	6	2	4	-	-	4
Змістовий модуль 4. Перспектива розвитку дітей з РАС							
Тема 11. Особливості налагодження освітнього процесу для дітей з аутизмом	6	2	2	-	-	-	2
Тема 12. Становлення соціальних якостей ваутичної дитини	6	2	-	2	-	-	2

Тема 13. Підвищення рівня життєвої компетентності у дітей з РАС	6	2	-	2	-	-	2
Тема 14.Можливості професійної діяльності осіб з аутизмом	6	2	2	-	-		2
Модульний контроль	2						
Разом	26	8	4	4	-	-	8
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
Усього за дисципліну	120	28	14	14	-	-	26

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ІСТОРІЯ НАУКИ ПРО АУТИЗМ

Тема 1. Виокремлення аутизму як самостійного виду дизонтогенезу Л. Каннера та Г. Аспергера

Історія розвитку науки про аутизм. Дослідження Л.Канера та Г.Аспергера: специфіка представленого порушення розвитку. Спільні та відмінні характеристики низько- та високофункційних осіб з аутизмом.

Ключові слова: аутизм, синдром Каннера, синдром Аспергера, дизонтогенез.

Рекомендована основна література [1; 4]

Рекомендована додаткова література [5]

Тема 2. Трансформація уявлення про сутність аутизму та його види

Зміна уявлень від «синдрому раннього дитячого аутизму» (набір симптомів; обмеженість за віком, підвиди) до «розладів аутистичного спектра» (первазивне порушення розвитку, що має неврологічну природу і триває протягом життя особи). Заміна термінів як чинник змін перспективи життєдіяльності осіб з аутизмом.

Ключові слова: ранній дитячий аутизм, розлади аутистичного спектра, неврологічний розлад, первазивне порушення розвитку.

Рекомендована основна література [1; 4]

Рекомендована додаткова література [3]

Тема 3. Сучасне уявлення про розлади аутистичного спектра

Дослідження та наукові висновки стосовно РАС. Теорії аутизму та чинники порушень розвитку. Стереотипії та нерівномірність розвитку як наскрізні характеристики РАС. Перспектива життєдіяльності осіб з РАС.

Ключові слова: чинники порушень розвитку, теорії аутизму, стереотипність, нерівномірність розвитку.

Рекомендована основна література [1; 4]

Рекомендована додаткова література [5]

Змістовий модуль 2. ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИЧНИХ ПРОЦЕДУР ДЛЯ ОБСТЕЖЕННЯ ДІТЕЙ З РАС

Тема 4. Діагностичні критерії для визначення РАС

Порівняльна характеристика діагностичних критеріїв аутизму за класифікаторами хвороб (DSMIV та DSMV). Сміслове наповнення змін у діагностичних критеріях аутизму.

Ключові слова: стійкий дефіцит соціальної комунікації та соціальної взаємодії, стереотипні прояви (у тому числі – сенсорні дисфункції), незалежність від стану інтелектуального розвитку.

Рекомендована основна література [2; 4]

Рекомендована додаткова література[4]

Тема 5. Скринінгова діагностика аутизму. Розпізнання ознак РАС у дітей раннього віку

Особливості та алгоритм дослідження аутизму у дітей раннього віку (міжнародний досвід). Система переліків ознак РАС у дітей раннього віку. Діагностичні методики для скринінгової діагностики: CHAT (та його модифікації), ADI-R, CASD.

Ключові слова: ранні ознаки аутизму, скринінг, модифікація діагностичних методик.

Рекомендована основна література [3, 4]

Рекомендована додаткова література[4]

Тема 6. Порядок встановлення діагнозу дитині з РАС; поглиблене вивчення стану її розвитку

Диференціальна діагностика у контексті встановлення діагнозу та ступеню вираженості порушення розвитку. Порядок встановлення діагнозу «РАС». Особливості методик для поглибленої діагностики та мета їх застосування.

Ключові слова: диференціальна діагностика, поглиблена (феноменологічна) діагностика.

Рекомендована основна література[3]

Рекомендована додаткова література[4]

Тема 7. Аутизм серед подібних порушень розвитку

Подібність аутистичних проявів до характеристик дітей, які мають: затримку психофізичного розвитку (складнощі навчальної діяльності), СГДУ, сенсорну (або сенсо-моторну) алалію, глухоту, психологічні травми. Спростування застарілого уявлення про аутизм як ранню форму шизофренії. Вирізнення аутизму серед подібних порушень розвитку.

Ключові слова: складнощі навчальної діяльності, СГДУ, сенсорна алалія.

Рекомендована основна література[2; 4]

Рекомендована додаткова література[4]

Змістовий модуль 3. РЕАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ПРАКТИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Тема 8. Шляхи налагодження партнерства між фахівцями та батьками аутичної дитини з урахуванням внутрішньо родинної ситуації

Закладання основ спільної взаємодії фахівців з батьками дітей з РАС: обговорення стану розвитку дитини, визначення актуальних цілей, планування й розроблення стратегії підтримки дитини, розподіл ролей й обов'язків, моніторинг динаміки успіху дитини, коригування цілей.

Ключові слова: актуальні цілі, партнерство фахівців та батьків, розподіл обов'язків.

Рекомендована основна література[4; 5]

Рекомендована додаткова література[10]

Тема 9. Методи дієвого впливу на стан розвитку дітей з аутизмом

Методи з науково доведеною ефективністю для дітей з РАС: аналіз за призначенням, послідовністю застосування, наслідками. Методи з недоведеною ефективністю та їх значення у контексті підтримки дітей з РАС. Критерії ефективних практичних напрямів допомоги дітям з РАС.

Ключові слова: методи з науково доведеною ефективністю, методи з недоведеною ефективністю, критерії ефективних методів допомоги особам з РАС.

Рекомендована основна література [3, 5]

Рекомендована додаткова література [1]

Тема 10. Напрями системної допомоги дитині з РАС та чинники її успіху

Модель системної допомоги дітям з РАС з урахуванням внутрішніх та зовнішніх ресурсів. Орієнтир на якість життя дитини з РАС як ключовий аспект у постановці завдань стратегії втручання. Чинники успіху системної програми втручання для дитини з РАС.

Ключові слова: внутрішні ресурси дітей з РАС, зовнішні ресурси, системна допомога дітям з РАС, стратегія втручання.

Рекомендована основна література [2, 5]

Рекомендована додаткова література [5]

Змістовий модуль 4. ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З РАС

Тема 11. Особливості налагодження освітнього процесу для дітей з аутизмом

Підготовка дитини з аутизмом до навчання разом з однолітками. Підготовка освітнього середовища до інклюзивного навчання. Організація діяльності команди супроводу.

Ключові слова: підготовка дитини з РАС до інклюзивного навчання, підготовка освітнього середовища, .

Рекомендована основна література [5]

Рекомендована додаткова література [2; 3]

Тема 12. Становлення соціальних якостей ваутичної дитини

Методи та засоби впливу на соціальний розвиток дітей з аутизмом. Етапи формування соціально-емоційної сфери у дітей з аутизмом. Критерії становлення соціальних якостей дитини з аутизмом.

Ключові слова: соціальний розвиток дітей з аутизмом, соціально-емоційна сфера та соціальні якості у дітей з РАС.

Рекомендована основна література [4]

Рекомендована додаткова література [5]

Тема 13. Підвищення рівня життєвої компетентності у дітей з РАС

Обґрунтування напряму роботи «підвищення рівня життєвої компетентності» як головне завдання дієвої підтримки та допомоги дітей з РАС. Становлення самостійності, здатності планувати свою діяльність та структурувати день (тиждень, місяць) необхідними та корисними заходами у плані навчання та розвитку. Завдання команди супроводу у плані підвищення рівня життєвої компетентності у дитини з РАС.

Ключові слова: життєва компетентність, самостійність, планування життєдіяльності.

Рекомендована основна література [5]

Рекомендована додаткова література [5]

Тема 14. Можливості професійної діяльності осіб з аутизмом

Напрями професійної діяльності, до якої схильні особи з аутизмом. Умови та етапи професійного становлення особи з РАС. Завдання команди супроводу щодо допомоги професійній реалізації особи з РАС.

Ключові слова: професійна орієнтація особи з РАС, напрями професійної діяльності для осіб з РАС, умови професійної самореалізації осіб з РАС.

Рекомендована основна література [4, 5]

Рекомендована додаткова література [5]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни «Розлади аутистичного спектра як вид дизонтогенезу»

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць максимальна	кількість балів	кількість одиниць максимальна	кількість балів	кількість одиниць максимальна	кількість балів	кількість одиниць максимальна	кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	4	4	3	3	4	4
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	1	1	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	1	10	2	20
Відвідування практичних занять	1	1	1	2	2	2	2	2	2
Робота на практичному занятті	10	1	10	2	20	2	20	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	4	20	2	10	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом	-	-	76	-	93	-	71	-	93
Максимальна кількість балів: 333									
Розрахунок коефіцієнта: $k=333/60=5,55$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Модуль 1. ІСТОРІЯ НАУКИ ПРО АУТИЗМ

Тема 1. Виокремлення аутизму як самостійного виду дизонтогенезу Л. Каннера та Г. Аспергера (2 год.).

Зробити порівняльну характеристику груп дітей, яких обстежували Л.Каннер та Г.Аспергер. Роботу оформити у таблицю.

Критерії оцінювання:

- 1.Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 2. Трансформація уявлення про сутність аутизму та його види (2 год.).

Завдання: проаналізуйте етапи становлення науки про аутизм. Складіть перелік міфів про аутизм. До кожного з них напишіть обґрунтування, що доводить, що це саме міф, хибне уявлення. Розташуйте міфи у послідовності за ієрархією – від найабсурднішого (на Ваш розсуд), до найбільш реалістичного.

Критерії оцінювання:

- 1.Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.

2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 3. Сучасне уявлення про розлади аутистичного спектра(2 год.).

Завдання: Проаналізувати уривки з тексту книги Франчезки Аппе «Введение в теорию аутизма».

https://www.osoboedetstvo.ru/files/book/file/vvedenie_v_psih_teoriyu_autizma.pdf

с. 18-33 Упорядкувати матеріал у таблицю (перекладені українською):

Важливі відомості для розуміння аутизму	
Цінні ідеї для практиків	
Мої питання, що виникають	

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2б.

Модуль 2. ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИЧНИХ ПРОЦЕДУР ДЛЯ ОБСТЕЖЕННЯ ДІТЕЙ З РАС

Тема 4. Діагностичні критерії для визначення РАС (2 год.).

Завдання: Дати обґрунтовану відповідь на запитання: які переваги в уявленні про аутизм можна побачити у новій версії класифікатора хвороб DSM-V на відміну від DSM-IV (оформіть письмово).

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 5. Скринінгова діагностика аутизму. Розпізнання ознак РАС у дітей раннього віку (2 год.).

Упорядкувати ранні ознаки аутизму за книгою Фр.Аппе (С.38-44), а також за електронними джерелами:

<http://mivmeste.in.ua/autizm/rannie-priznaki-autizma/>

<http://ivona.bigmir.net/deti/health/431612-Pervye-priznaki-autizma-u-detej>

<https://outfund.ru/chto-nuzhno-znat-v-samom-nachale/>

На основі цього матеріалу згрупувати ознаки і зробити свою класифікацію ранніх характеристик аутизму.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 6. Порядок встановлення діагнозу дитині з РАС; поглиблене вивчення стану її розвитку (2 год.).

Завдання: проаналізувати методики для постановки діагнозу «аутизм» (розлади аутистичного спектра) та алгоритм їх проведення. Визначити умови, за яких можна здійснити ефективну діагностичну процедуру.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 7. Аутизм серед подібних порушень розвитку (2 год.).

Завдання: зробити порівняльний аналіз проявів з аутизму та подібних порушень розвитку. Оформити у таблицю.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Модуль 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ З РАС ТА ЇХНІМ РОДИНАМ

Тема 9. Методи дієвого впливу на стан розвитку дітей з аутизмом (2 год.).

Завдання: порівняйте підходи, описані у статті «27 методів з науково доведеною ефективністю» - <https://outfund.ru/dvadcat-sem-metodov-korrekcii-autizma-s-dokazannoj-effektivnostyu/> та перелік практик, розміщений на сайті <https://autismpdc.fpg.unc.edu/node/19>. Результати порівняльного аналізу оформіть як висновок, де будуть зазначені пункти – 1, 2, 3 (за принципом значущості інформації, що подається).

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 10. Напрями системної допомоги дитині з РАС та чинники її успіху(2 год.).

Завдання: Зробіть узагальнення за наданими матеріалами з авторських розробок. Обґрунтуйте кожну позицію. Розробіть модель взаємопов'язаних складників системної допомоги дітям з РАС та наслідків цієї допомоги.

Критерії оцінювання:

- 1.Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Модуль 4. ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З РАС

Тема 11. Особливості налагодження освітнього процесу для дітей з аутизмом(2 год.).

Завдання: прослухати виступ у межах онлайн-курсу для вчителів«Успішна освіта для дітей з розладами аутистичного спектра».

<https://www.youtube.com/watch?v=bZfnmOEQ2dw>. Згрупувати умови налагодження ефективного навчання для дітей з аутизмом. Оформити матеріал у таблицю

Критерії оцінювання:

- 1.Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 12. Становлення соціальних якостей ваутичної дитини(2 год.).

Завдання: проаналізувати підходи до соціального розвитку дітей з аутизмом, розроблені у межах методу «Dir/Floortime». Обґрунтувати:

- 1) доречність визначених засновником методу Стенлі Грінспеном етапів соціального розвитку дитини, а також
- 2) цінність застосування цього підходу саме для дітей з аутизмом.

Критерії оцінювання:

- 1.Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 13.Підвищення рівня життєвої компетентності у дітей з РАС(2 год.).

Завдання: За художніми фільмами зробіть висновки, яких життєвих компетентностей не вистачало їх героям з розладами аутистичного спектра? («Людина дощу», «Форрест Гамп»), книги: Джон Елдер Робисон "Смотри мне в глаза. Жизнь с синдромом Аспергера" <https://www.aspergers.ru/node/300>; Лиан Холлидей Уилли

"Притворяйся нормальною" <https://www.aspergers.ru/node/406>.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 14. **Можливості професійної діяльності осіб з аутизмом** (2 год.).

Завдання: Проаналізуйте 1) фільми про реалізованих у професійному плані осіб з аутизмом (реальних та художніх героїв); 2) автобіографічні книги. Дайте письмову відповідь, який шлях пройшли герої фільмів та книг до професійної самореалізації? «Темпл Грендін», «Гарний доктор»; книги: Донна Уильямс "Никто. Нигде" <https://iknigi.net/avtor-donna-uilyams/127198-nikto-nigde-udivitel'naya-avtobiografiya-autichnoy-devochki-donna-uilyams/read/page-1.html>,

Ирис Юханссон "Особое детство" <https://predanie.ru/book/217216-osoboe-detstvo/>.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

6.3. **Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.**

№ МКР	Форма проведення	Критерії оцінювання	Кількість балів
МКР 1	Тестування «Історія науки про аутизм» (20 тестових завдань)	Правильна відповідь на тестове завдання	25 бал
МКР 2	Тестування «Зміст та особливості діагностичних процедур для обстеження дітей з РАС» (20 тестових завдань)		25
МКР 3	Тестування «Організація професійної допомоги дітям	Правильна відповідь на тестове завдання	25 бал

	з РАС та їхнім родинам» (20 тестових завдань)		
МКР 4	Тестування «Перспектива розвитку дітей з РАС» (20 тестових завдань)	Правильна відповідь на тестове завдання	25 бал

6.4. Форма проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Письмова.

Критерії оцінювання завдань

За перше завдання (репродуктивного характеру) – тах 10 балів за правильну відповідь, яка демонструє знання і розуміння теоретичного матеріалу.

За друге завдання (аналітичне) – тах 10 балів за правильну, розгорнуту відповідь, з наявним аналізом та аргументацією власної позиції щодо змісту питання.

За третє завдання (практичне) – тах 20 балів за правильну, розгорнуту відповідь, яка на достатньо високому рівні презентує сформованість у студента професійних компетентностей у сфері навчання, виховання і розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

Питання репродуктивного і аналітичного характеру

1. Які типи осіб з аутизмом було описано засновниками науки про аутизм. Які принципові відмінності характеристик, наданих Л.Канером та Г.Аспергером.
2. Подайте перелік ознак РАС у дітей раннього віку.
3. Дайте загальну характеристику діагностичних методик для встановлення діагнозу РАС.
4. Представте методи з науково доведеною ефективністю щодо підтримки й допомоги особам з РАС.
5. Розкрийте основи підходу з науково доведеною ефективністю TEACCH.
6. Доведіть, що назва «розлади аутистичного спектра» є більш сучасною й доречною, аніж попередні терміни «синдром аутизму» або «ранній дитячий аутизм».
7. Представте, як у новому класифікаторі порушень розвитку DSMV втілено наукові дослідження щодо РАС, порівнявши його з попереднім переліком діагностичних критеріїв аутизму.
8. Представте двосторонній процес налагодження продуктивної взаємодії між фахівцями і батьками, що відображає послідовні кроки організованої ними допомоги дитині з аутизмом.
9. Вибудуйте ієрархію найнеобхідніших заходів для дитини з РАС у контексті послідовної допомоги для неї. Обґрунтуйте свою думку.

10. Дайте відповідь на питання: «Як визначені у межах методу Dir/Floortime етапи розвитку можуть бути втілені в освітню практику дитини з РАС?»

Питання практичного характеру

1. Розробити модель «Умови ефективного розвитку соціально-емоційної сфери у дітей з РАС».
2. Розробити «соціальну історію» за представленою ситуацією (у контексті допомоги дитині з РАС).
3. Розробіть модель роботи логопеда з опорою на головні критерії методів з науково доведеною ефективністю для дітей з РАС.
4. За наданою в описі ситуацією розробіть рекомендацію, як налагодити системну допомогу дитині з РАС та її родині.
5. Продемонструйте прийоми нормалізації психофізіологічного стану дитини з аутизмом.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

Навчально-методична картка з дисципліни «Розлади аутистичного спектра як вид дизонтогенезу»

Разом: 120 год., лекції – 28 год., семінарські заняття – 14 год., практичні заняття – 14 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 26 год., семестровий контроль – 30 год.

Модулі	Модуль I			Модуль II				Модуль III			Модуль IV			
Назва модуля	Передумови організації інклюзивних стратегій для дітей з аутизмом в закладі освіти			Зміст та особливості діагностичних процедур для обстеження дітей з РАС				Організація професійної допомоги дітям з РАС та їхнім родинам			Перспектива розвитку дітей з РАС			
Кіл. балів за модуль	76 балів			93 бали				71 бал			93 бали			
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Теми Лекцій	Виокремлення аутизму як самостійного виду дизонтогенезу (1 б.)	Трансформація аутизму та його види (1 б.)	Сучасне уявлення про розлади аутистичного спектра (1 б.)	Діагностичні критерії для визначення РАС (1 б.)	Скринінгова діагностика аутизму. Розпізнавання ознак РАС у дітей раннього віку (1 б.)	Порядок встановлення діагнозу дитині з РАС; поглиблене вивчення стану її розвитку (1 б.)	Аутизм серед подібних порушень розвитку (1 б.)	Технологія організації інклюзивної класної кімнати як складника „класного менеджменту” (1 б.)	Алгоритм діяльності учасників міждисциплінарної команди супроводу (1 б.)	Технологія спільного викладання в інклюзивному освітньому просторі (1 б.)	Особливості налагодження освітнього процесу для дітей з аутизмом (1 б.)	Становлення соціальних якостей ваутичної дитини (1 б.)	Підвищення рівня життєвої компетентності у дітей з РАС (1 б.)	Можливості професійної діяльності осіб з аутизмом (1 б.)

Теми сем. занять	Виокремлення аутизму як самостійного виду дизонтогенезу (1 б.)		Сучасне уявлення про розлади аутистичного спектра (1 б.)	Діагностичні критерії для визначення РАС (1 б.)		Порядок встановлення діагнозу дитині з РАС; поглиблене вивчення стану її розвитку (1 б.)		Технологія організації інклюзивної класної кімнати як складника „класного менту” (1 б.)			Особливості налагодження освітнього процесу для дітей з аутизмом (1 б.)			Можливість професійної діяльності осіб з аутизмом (1 б.)
Робота на сем. зан	10 балів		10 балів	10 балів		10 балів		10 балів			10 балів			10 балів
Теми практич. занять		Трансформація уявлення про сутність аутизму та його види (1 б.)			Скринінгова діагностика аутизму. Розпізнання ознак РАС у дітей раннього віку (1 б.)		Аутизм серед подібних порушень розвитку (1 б.)		Алгоритм діяльності учасників міждисциплінарної команди супроводу (1 б.)	Технологія спільного викладання в інклюзивному освітньому просторі (1 б.)		Становлення соціальних якостей аутичної дитини (1 б.)	Підвищення рівня життєвої компетентності у дітей з РАС (1 б.)	
Робота на практич. зан		10 балів			10 балів		10 балів		10 балів	10 балів		10 балів	10 балів	

Самост. робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	-	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види пот.конт.	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)				Модульна контрольна робота 3 (25 балів)			Модульна контрольна робота 4 (25 балів)			

Всього: 333 бал. $K=333/60=5,55$

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Аппе Фр. Введение в психологическую теорию аутизма. – М.: Теревинф, 2006. – 216 с.
https://www.osoboedetstvo.ru/files/book/file/vvedenie_v_psih_teoriyu_autizma.pdf
2. Синопис діагностичних критеріїв DSM-V та протоколів NICE для діагностики та лікування основних психічних розладів у дітей та підлітків / перекл. з англійської; упор. та наук. ред. Леся Підлісецька. (Серія «Психологія. Психіатрія. Психотерапія»). Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2014. 112 с.
3. Скрипник Т. В. Діти з аутизмом в інклюзії: сценарії успіху: монографія. – Київ : Київ. університет ім. Б. Грінченка, 2019. – 208 с.
4. Скрипник Т. В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-метод. посіб. / Т. В. Скрипник. – К.: «Гнозіс», 2013. – 60 с.
5. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму. – К.: Вид-во «Фенікс», 2010. – 320 с.

Додаткова:

1. Айрес Э. Дж. Ребенок и сенсорная интеграция. Понимание скрытых проблем развития. – М.: «Теревинф», 2013. – 272 с.
2. Інклюзивна освіта від А до Я: порадник для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Засеркова, А. О. Трейтяк. – К., 2016. – 68 с. – Режим доступу: http://monachinivka-nvk.kupyansk.info/files/docs/2017/9894_Inklyuzivna_osvita_vid_A_do_Ya_1.pdf
3. Гайдукевич С. Е. Средовой подход в инклюзивном образовании. *Инклюзивное образование: состояние, проблемы, перспективы*. Минск : Четыре четверти, 2007. 34 с.
4. Островська К. О., Качмарик Х. В., Дробіт Л. Р. Основні діагностичні критерії дітей з розладами аутистичного спектра. Навчальний посібник, 2017. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 124 с.
5. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі : навчально-наочний посіб. / Укл. Т. Скрипник. К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 56 с.
6. Шоплер Э. Поддержка аутичных и отстающих в развитии детей (0–6 лет): Сборник упражнений для специалистов и родителей по программе ТЕАССН / Э. Шоплер, М. Ланзинд, Л. Ватерс. – Минск: Издательство БелАПДИ «Открытые двери», 1997. – 152 с.

9. Додаткові ресурси (за наявності)

1. Ранні ознаки аутизму // <http://mivmeste.in.ua/autizm/rannie-priznaki-autizma/>

2. Перші ознаки аутизму у дітей // <http://ivona.bigmir.net/deti/health/431612-Pervye-priznaki-autizma-u-detej>
3. Поради тим, хто вперше зіткнувся з діагнозом «аутизм» // <https://outfund.ru/chto-nuzhno-znat-v-samom-nachale/>
4. Никольская О.С. Домашнеевоспитаниеребенка с аутизмом //
5. <https://alldef.ru/ru/articles/almanah-20/domashnee-vozpitanie-rebenka-s-autizmom>
6. Гольдфарб О. Какустроенапомощьдетям с аутизмом в США // <https://snob.ru/profile/29935/blog/135062>
7. 27 методів з науково доведеною ефективною // <https://outfund.ru/dvadcat-sem-metodov-korrekcii-autizma-s-dokazannojeffektivnostyu/>
8. What are Evidence-based Practices? // <https://autismpdc.fpg.unc.edu/node/19>
9. Лекція з онлайн-курсу для вчителів «Успішна освіта для дітей з розладами аутистичного спектра».
10. <https://www.youtube.com/watch?v=bZfnmOEQ2dw>

Художні фільми:

- «Людина дощу»
- «Форрест Гамп»
- «Темпл Грендін»
- «Гарний доктор»

Художні книги:

- Джон Елдер Робисон "Смотри мне в глаза. Жизнь с синдромом Аспергера" <https://www.aspergers.ru/node/300>;
- Лиан Холлидей Уилли "Притворяясь нормальной" <https://www.aspergers.ru/node/406>.
- Донна Уильямс "Никто. Нигде" <https://iknigi.net/avtor-donna-uilyams/127198-nikto-nigde-udivitel'naya-avtobiografiya-autichnoy-devochki-donna-uilyams/read/page-1.html>,
Ирис Юханссон "Особое детство" <https://predanie.ru/book/217216-osoboe-detstvo/>.